Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)

den 22 mars 2018*

”Begäran om förhandsavgörande – System för insättningsgaranti och ersättning till investerare – Direktiv 94/19/EG – Artikel 1.1 – Insättningar – Tillfälligt led i normala banktransaktioner – Direktiv 97/9/EG – Artikel 2.2 andra stycket – Medel som tillkommer eller tillhör investerare och som innehas för dennes räkning av ett värdepappersföretag i samband med investeringsverksamhet – Kreditinstitut som emitterar värdepapper – Medel som enskilda överlämnat till detta kreditinstitut för teckning av nya värdepapper – Tillämpning av direktiv 2004/39/EG – Kreditinstitutet har försatts i konkurs före emissionen av de aktuella värdepapperna – Offentligt företag med ansvar för system för insättningsgaranti och ersättning till investerare – Möjlighet att åberopa direktiven 94/19/EG och 97/9/EG mot detta företag”

I de förenade målen C-688/15 och C-109/16,

angående beslut att begära förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, från Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Högsta domstolen, Litauen) av den 18 december 2015 (C-688/15) respektive den 12 februari 2016 (C-109/16), som inkom till domstolen den 21 december 2015 respektive den 25 februari 2016, i målen

Agnieška Anisimovienė m.fl.

ytterligare deltagare i rättegången:

bankas ”Snoras” AB, i likvidation,

”Indėlių ir investicijų draudimas” VĮ,

bankas ”Finasta” AB (C-688/15),

och

”Indėlių ir investicijų draudimas” VĮ,

ytterligare deltagare i rättegången:

Alvydas Raišelis

bankas ”Snoras” AB, i likvidation (C-109/16),

meddelar

* Rättegångsspråk: litauiska.

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden J. L. da Cruz Vilaça (referent), vice-ordföranden A. Tizzano samt domarna E. Levits, A. Borg Barthet och M. Berger,

generaladvokat: M. Campos Sánchez-Bordona,

justitiesekreterare: handläggaren M. Aleksejev,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 30 mars 2017,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– Agnieška Anisimovienė m.fl., genom A. Mamontovas och A. Bambalas, advokatai,

– ”Indėlių ir investicijų draudimas” VĮ, genom V. Impolevičienė biträdd av V. Drizga, G. Mekionis och A. Šekštelo, advokatai,

– bankas ”Snoras” AB, i likvidation, genom A. Pilipavičius och V. Drizga, advokatai,

– Litauens regering, genom R. Krasuckaitė och G. Taluntytė, båda i egenskap av ombud,

– Europeiska kommissionen, genom K.-Ph.Wojcik och A. Steiblytė, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 15 juni 2017 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser i båda fallen tolkningen av artiklarna 1.1, 7.1 och 8.3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 94/19/EG av den 30 maj 1994 om system för garanti av insättningar (EGT L 135, 1994, s. 5), i dess lydelse enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/14/EG av den 11 mars 2009 (EGT L 68, 2009, s. 3) (nedan kallat direktiv 94/19), samt av artiklarna 1.1, 1.4 och 2.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 97/9/EG av den 3 mars 1997 om system för ersättning till investerare (EGT L 84, 1997, s. 22).

2 Begäran om förhandsavgörande har framställts i mål mellan, å ena sidan, Agnieška Anisimovienė och 256 andra personer (nedan kallade Agnieška Anisimovienė m.fl.) och, å andra sidan, ”Indėlių ir investicijų draudimas” VĮ (nedan kallat IID). Målen gäller ersättning som Agnieška Anisimovienė m.fl. och Alvydas Raišelis önskar erhålla avseende medel som överlämnats till bankas ”Snoras” AB (nedan kallad Snoras) för teckning av nya aktier och obligationer som detta kreditinstitut hade för avsikt att emittera, men där emissionen inte genomfördes på grund av bankens konkurs.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

Direktiv 94/19

3 Det första, det andra och det fjärde skälet i direktiv 94/19 har följande lydelse:

”I enlighet med fördragets mål bör den harmoniska utvecklingen av kreditinstituts verksamhet inom hela [unionen] främjas genom upphävande av alla begränsningar i etableringsrätten och friheten att tillhandahålla tjänster, under det att banksystemet görs mer stabilt och skyddet för insättarna ökas.

När begränsningarna för kreditinstituts verksamhet upphävs bör den situation övervägas som kan uppstå om insättningar hos ett kreditinstitut som har filialer i andra medlemsstater blir indisponibla. Det är nödvändigt att säkerställa en gemensam lägsta nivå för insättarskydd oavsett var i gemenskapen insättningen är gjord. Ett sådant insättarskydd är lika nödvändigt som sundhetsregler vid genomförandet av den gemensamma bankmarknaden.

…

Kreditinstitutens kostnad för deltagande i ett system för garanti av insättningar står inte i relation till den kostnad som skulle bli följden av mycket stora uttag av insättningar, inte bara från kreditinstitut i svårigheter utan också från institut med god ekonomisk ställning, på grund av att insättarna förlorat förtroendet för banksystemets soliditet.”

4 Artikel 1 i det direktivet innehåller följande definitioner:

”I detta direktiv används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

1. *insättning*: ett tillgodohavande i form av inlåning eller som ett tillfälligt led i normala banktransaktioner och som ett kreditinstitut måste betala tillbaka enligt de lagliga och avtalsmässiga villkor som är tillämpliga, och alla fordringar i form av värdepapper som har ställts ut av kreditinstitut.

   …

…

4. *kreditinstitut*: ett företag vars verksamhet består i att från allmänheten ta emot inlåning eller andra medel som skall återbetalas och att för egen räkning bevilja krediter.

…”

5 I artikel 7.1 och 7.2 i direktivet föreskrivs följande:

”1. Medlemsstaterna ska se till att täckningen för varje insättares sammanlagda insättningar ska vara minst 50 000 [euro] i den händelse insättningarna blir indisponibla.

1a. Senast den 31 december 2010 ska medlemsstaterna se till att täckningen för varje insättares sammanlagda insättningar är fastställd till 100 000 [euro] i den händelse insättningarna blir indisponibla.

…

2. En medlemsstat kan bestämma att vissa insättare eller insättningar skall vara undantagna från garanti eller skall ges en lägre garanti. Dessa undantag finns angivna i bilaga I.”

6 I punkt 12 i bilaga I till direktivet nämns ”[s]kuldebrev som samma kreditinstitut har ställt ut”.

Direktiv 97/9

7 I skälen 2–4 och 8 i direktiv 97/9 anges följande:

”(2) I [rådets direktiv 93/22/EEG av den 10 maj 1993 om investeringstjänster inom värdepappersområdet (EGT L 141, 1993, s. 27; svensk specialutgåva, område 6, volym 4, s. 83)] fastställs de försiktighetsregler som värdepappersföretag ständigt måste iaktta, i synnerhet de regler som syftar till att i största möjliga utsträckning skydda investerarnas rättigheter vad avser deras medel eller instrument.

(3) Inget tillsynssystem kan dock garantera fullständig säkerhet, i synnerhet inte när det är fråga om bedrägerier.

(4) Skyddet för investerare och ett fortsatt förtroende för det finansiella systemet är viktiga beståndsdelar för att den inre marknaden på det här området skall fullbordas och fungera på ett riktigt sätt. Därför är det nödvändigt att varje medlemsstat förfogar över ett system för ersättning till investerare som garanterar en lägsta gemensam skyddsnivå, åtminstone för små investerare, om ett värdepappersföretag inte skulle vara i stånd att fullgöra sina skyldigheter gentemot sina investeringskunder.

…

(8) Alla medlemsstater bör därför så snart som möjligt åläggas att inrätta ett eller flera system för ersättning till investerare som alla värdepappersföretag i fråga skall vara anslutna till. Varje system måste omfatta de medel eller instrument som ett värdepappersföretag förfogar över med avseende på en investerares investeringstransaktioner och som, om företaget inte skulle vara i stånd att fullgöra sina skyldigheter gentemot sina investeringskunder, inte kan återställas till investeraren. …”

8 Artikel 1 i detta direktiv innehåller följande definitioner:

”I detta direktiv avses med

1. *värdepappersföretag*: ett värdepappersföretag enligt definitionen i artikel 1.2 i direktiv 93/22/EEG, som är

   – auktoriserat i enlighet med artikel 3 i direktiv 93/22/EEG,

   eller

   – auktoriserat som kreditinstitut i enlighet med [rådets första direktiv 77/780/EEG av den 12 december 1977 om samordning av lagar och andra författningar om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut (EGT L 322, 1977, s. 30; svensk specialutgåva, område 6, volym 1, s. 210)] och [rådets andra direktiv 89/646/EEG av den 15 december 1989 om samordning av lagar och andra författningar om rätten att starta och driva verksamhet i

kreditinstitut, samt med ändring av direktiv 77/780/EEG (EGT L 386, 1989, s. 1; svensk specialutgåva, område 6, volym 3, s. 27)] och vars auktorisation omfattar en eller flera investeringstjänster upptagna i avsnitt A i bilagan till direktiv 93/22/EEG.

2. *investeringsverksamhet*: varje investeringstjänst såsom detta begrepp definieras i artikel 1.1 i direktiv 93/22/EEG samt den tjänst som avses i punkt 1 i avsnitt C i bilagan till det direktivet.

…

4. *investerare*: varje person som har anförtrott ett värdepappersföretag pengar eller instrument i samband med en investeringstjänst.

…”

9 Artikel 2.2 och 2.3 i direktivet har följande lydelse:

”2. …

Skydd skall tillhandahållas för krav som uppkommer på grund av ett värdepappersföretags oförmåga att

– betala tillbaka pengar som tillkommer eller tillhör investerare och som innehas för deras räkning i samband med investeringsverksamhet

…

enligt de rättsliga och avtalsmässiga villkor som är tillämpliga.

3. Sådana krav på kreditinstitut som avses i punkt 2 som i en viss medlemsstat skulle omfattas av både detta direktiv och direktiv 94/19/EG skall av den medlemsstaten hänföras till ett system enligt något av dessa direktiv efter vad den staten finner lämpligt. Inget krav skall kunna ge ersättning mer än en gång enligt dessa direktiv.”

MiFID-direktivet

10 Skälen 2, 5 och 44 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG av den 21 april 2004 om marknader för finansiella instrument och om ändring av rådets direktiv 85/611/EEG och 93/6/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG samt upphävande av direktiv 93/22 (EUT L 145, 2004, s. 1), i dess lydelse enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/31/EG av den 5 april 2006 (EUT L 114, 2006, s. 60) (nedan kallat MiFID-direktivet), har följande lydelse:

”(2) … Det krävs … föreskrifter som skapar den grad av harmonisering som krävs för att sörja för en hög nivå på skyddet av investerarna …

…

(5) Det är nödvändigt att upprätta en omfattande ram av rättsliga regler för genomförandet av transaktioner med finansiella instrument, oberoende av vilka metoder som används vid handeln med sådana instrument, så att en hög kvalitet kan säkerställas vid genomförandet av investerarnas transaktioner och det finansiella systemets integritet och samlade effektivitet upprätthållas …

…

(44) I det dubbla syftet att skydda investerarna och sörja för att värdepappersmarknaderna fungerar på ett smidigt sätt är det nödvändigt att säkerställa att transaktionerna sker med full insyn och att de regler som fastställs för ändamålet är tillämpliga på värdepappersföretag när de agerar på marknaderna …”

11 Artikel 1 i direktivet har rubriken ”Räckvidd”. Där föreskrivs följande:

”1. Detta direktiv skall tillämpas på värdepappersföretag och reglerade marknader.

2. Följande bestämmelser skall också tillämpas på kreditinstitut som är auktoriserade enligt [Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG av den 20 mars 2000 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut (EGT L 126, 2000, s. 1)] när de tillhandahåller ett eller flera slag av investeringstjänster och/eller utför investeringsverksamhet:

– Artiklarna 2.2, 11, 13 och 14.

– Kapitel II i avdelning II exklusive artikel 23.2 andra stycket.

– Kapitel III i avdelning II exklusive artiklarna 31.2–31.4 och 32.2–32.6, 32.8 och 32.9.

– Artiklarna 48–53, 57, 61 och 62.

– Artikel 71.1.”

12 Artikel 4.1 i MiFID-direktivet innehåller följande definitioner:

”1. *värdepappersföretag*: juridisk person vars regelmässiga verksamhet eller rörelse består i att yrkesmässigt tillhandahålla en eller flera investeringstjänster till tredje part och/eller att utföra en eller flera investeringsverksamheter.

…

2. *investeringstjänster och investeringsverksamhet*: någon av de tjänster och de verksamheter som anges i avsnitt A i bilaga 1 i fråga om de instrument som anges i avsnitt C i bilaga 1.

…

…

5. *utförande av order för kunds räkning*: att köpa eller sälja ett eller flera finansiella instrument för kunders räkning.

6. *handel för egen räkning*: handel i finansiella instrument med utnyttjande av eget kapital.

…

18. *överlåtbara värdepapper*: värdepapper, utom betalningsmedel, som kan bli föremål för handel på kapitalmarknaden, t.ex.
a) aktier …,
b) obligationer eller andra skuldförbindelser …,

…”

13 I artikel 69 i direktivet, med rubriken ”Upphävande av direktiv 93/22/EEG”, föreskrivs följande:

”Direktiv 93/22/EEG skall upphöra att gälla från och med den 1 november 2007. Hänvisningar till direktiv 93/22/EEG skall förstås som hänvisningar till det här direktivet. Hänvisningar till termer som definieras i direktiv 93/22/EEG eller till artiklar i detta skall förstås som hänvisningar till en likvärdig term som definieras i det här direktivet eller till en artikel i det här direktivet.”

14 Avsnitt A i bilaga I till MiFID-direktivet, med rubriken ”Investeringstjänster och investeringsverksamhet”, innehåller följande uppräkning:

”1. Mottagande och vidarebefordran av order beträffande ett eller flera finansiella instrument.

2. Utförande av order på kunders uppdrag.

3. Handel för egen räkning.

4. Portföljförvaltning.

5. Investeringsrådgivning.

6. Garantiverksamhet för finansiella instrument och/eller placering av finansiella instrument på grundval av ett fast åtagande.

7. Placering av finansiella instrument utan fast åtagande.

8. Drift av multilaterala handelsplattformar (MTF-plattformar).”

15 Bland de finansiella instrument som förtecknas i avsnitt C i denna bilaga återfinns i punkt 1, ”överlåtbara värdepapper”.

Direktiv 2006/48

16 I artikel 4.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/48/EG av den 14 juni 2006 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut (EUT L 177, 2006, s. 1), i dess lydelse enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/110/EG av den 16 september 2009 (EUT L 267, 2009, s. 7) (nedan kallat direktiv 2006/48) definieras ett kreditinstitut som ”ett företag vars verksamhet består i att från allmänheten ta emot insättningar eller andra återbetalbara medel och bevilja krediter för egen räkning”.

17 Artikel 23 i detta direktiv har följande lydelse:

”Medlemsstaterna skall svara för att de verksamheter som anges i bilaga I får bedrivas inom det egna territoriet så som sägs i artiklarna 25, 26.1–26.3, 28.1–28.2 och 29–37, antingen genom etablering av en filial eller genom direkt tillhandahållande av tjänster, av varje kreditinstitut som är auktoriserat och underkastat tillsyn av behöriga myndigheter i en annan medlemsstat, förutsatt att verksamheterna omfattas av auktorisationen.”

18 Bilaga I till direktivet, med rubriken ”Förteckning över verksamheter som är föremål för ömsesidigt erkännande”, innehåller följande uppräkning:

”…

7. Handel för egen eller kunders räkning med

…

e) överlåtbara värdepapper.

8. Medverkan i värdepappersemissioner och tillhandahållande av tjänster i samband därmed.

…

14. …

De tjänster och verksamheter som anges i avsnitten A och B i bilaga I till [MiFID-direktivet] skall, när de gäller sådana finansiella instrument som avses i avsnitt C i bilaga I till det direktivet, omfattas av ömsesidigt erkännande i enlighet med detta direktiv.

…”

Litauisk rätt

19 Artikel 2 punkterna 3, 4, 11 och 12 i Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas (lag om garanti för insättningar och skyldigheter gentemot investerare) av den 20 juni 2002 (Žin., 2002, nr 65–2635), i den version som var i kraft från och med den 18 november 2011 till och med den 1 december 2012 (nedan kallad lagen om insättningsgaranti och ersättning till investerare), innehåller följande definitioner:

”3. *Insättare*: en fysisk eller juridisk person som har medel insatta i en bank, en bankfilial eller en kooperativ bank, med undantag för aktörer vars insättningar inte kan omfattas av insättningsgarantin i enlighet med denna lag. Om en fysisk eller juridisk person (utom om ett förvaltningsbolag förvaltar en kollektiv investeringsfond eller en pensionsfond) som har inlåning agerar som förvaltare, betraktas förvaltaren som en insättare. Om en grupp personer har rätt att återkräva medel enligt ett avtal, ska var och en av dessa personer betraktas som en insättare och medlen fördelas lika mellan var och en av dem, om inte annat föreskrivs i avtal som ligger till grund för deras fordran eller enligt domstolsbeslut.

4. *Insättning*: en insättares medel som innehas i en bank, en bankfilial eller en kooperativ bank och (eller) ett avtal om bankkonto i en bank samt andra medel beträffande vilka insättaren har en fordran på grund av ett åtagande av ett kreditinstitut att utför transaktioner med insättarens penningmedel eller tillhandahållande av investeringstjänster (inklusive ränta).

…

11. *Investerare*: en fysisk eller juridisk person som har överlämnat medel eller värdepapper till försäkringstagaren för att utnyttja de investeringstjänster som denne tillhandahåller …

12. *Skyldigheter gentemot investeraren*: skyldighet för den garantitagare som tillhandahåller en investerare investeringstjänster att till investeraren återlämna de medel eller värdepapper som tillhör denne.”

20 Det framgår av artikel 3.1 i lagen om insättningsgaranti och ersättning till investerare att insättares insättningar i nationell valuta och i utländsk valuta hos ett kreditinstitut omfattas av den insättningsgaranti som föreskrivs i denna lag. Enligt artikel 3.4 omfattas däremot inte räntebärande värdepapper som emitterats av ett kreditinstitut.

Målen vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

Mål C-688/15

21 Den 21 december 2010 beslutade bolagsstämman i Snoras att öka kapitalet i kreditinstitutet och att i detta syfte emittera nya aktier som skulle erbjudas allmänheten.

22 Den 3 februari 2011 godkände Vertybinių popierių komisija (Litauens värdepapperskommission) prospektet avseende nyemissionen.

23 Den 1 mars 2011 öppnade Snoras ett bankkonto i eget namn i ett annat kreditinstitut, nämligen bankas ”Finasta” AB (nedan kallat Finasta), för att de personer som tecknat sig skulle sätta in medel motsvarande priset på de nya aktierna.

24 Mellan den 9 mars och den 16 maj 2011 ingick Agnieška Anisimovienė m.fl. avtal med Snoras om teckning av de nya aktierna. Därefter debiterades ovannämnda personers bankkonton hos Snoras med ett belopp motsvarande priset på aktieemissionen och krediterades det konto som öppnats i Snoras namn hos Finasta. I vissa fall genomförde Snoras själv kontoöverföringar, medan kunderna i andra fall tog initiativet.

25 Den 5 maj 2011 ansökte Snoras hos Lietuvos bankas (Litauens centralbank) om tillstånd att i bolagsregistret skriva in förändringarna i bolagsordningen till följd av ökningen av aktiekapitalet.

26 Den 16 november 2011 beslutade Litauens centralbank att tillfälligt ställa in Snoras verksamhet fram till och med den 16 januari 2012. Genom ett dekret antaget samma dag, nationaliserade den litauiska regeringen detta kreditinstitut i allmänhetens intresse. Genom ett beslut av den 22 november 2011 avslog Litauens centralbank ansökan om registrering av förändringar i bankens bolagsordning och genom ett beslut av den 24 november 2011 återkallade den banktillståndet. Slutligen försattes Snoras den 7 december 2011 i konkurs, med verkan från och med den 20 december 2011.

27 Följaktligen genomförde Snoras inte den planerade aktieemissionen. Agnieška Anisimovienė m.fl. väckte då talan vid Vilniaus apygardos teismas (Vilnius regionala domstol, Litauen) och yrkade att domstolen skulle fastställa att de hade ställning som ”insättare” i det kreditinstitutet, i den mening som avses i lagen om insättningsgaranti och ersättning till investerare.

28 Genom dom av den 29 september 2014 ogillade nämnda domstol talan som väckts av Agnieška Anisimovienė m.fl., bland annat med motiveringen att dessa personer inte bör betraktas som insättare utan som investerare och att de medel som de hade överlämnat till Snoras i syfte att teckna aktier som detta kreditinstitut planerade att emittera inte kunde betraktas som ”insättning”, i den mening som avses i denna lag.

29 Genom beslut av den 12 mars 2015 fastställde Lietuvos apeliacinis teismas (Litauens appellationsdomstol) den dom som meddelats i första instans. Agnieška Anisimovienė m.fl. överklagade detta beslut till den hänskjutande domstolen, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Högsta domstolen, Litauen).

30 I målet om överklagande är den hänskjutande domstolen osäker på huruvida de medel som Agnieška Anisimovienė m.fl. överlämnade till Snoras för teckning av aktier, vilka slutligen inte emitterades av kreditinstitutet, kan anses utgöra ”insättning”, i den mening som avses i artikel 1.1 i direktiv 94/19.

31 Mot denna bakgrund beslutade Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Högsta domstolen, Litauen) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till EU-domstolen:

”1. Ska [direktiv 94/19] tolkas så, att medel, som med en persons samtycke debiterats ett konto eller som överförts eller betalats av dessa personer själva till ett konto som öppnats i ett kreditinstituts namn hos ett annat kreditinstitut, kan anses vara en insättning enligt det direktivet?

2. Ska artikel 7.1 jämförd med artikel 8.3 i [direktiv 94/19] tolkas så, att en betalning på grund av insättningsgarantin upp till det belopp som anges i artikel 7.1 ska ske till varje person vars fordran kan fastställas före den dag då ett sådant konstaterande görs eller ett sådant avgörande meddelats som anges i artikel 1.3 i och ii i [direktiv 94/19]?

3. Har vid tillämpningen av [direktiv 94/19] definitionen av en ’normal banktransaktion’ betydelse för tolkningen av begreppet insättning såsom ett tillgodohavande som är ett led i banktransaktioner? Ska den definitionen också beaktas vid tolkningen av begreppet insättning i den nationella lagstiftning som införlivat [direktiv 94/19]?

4. Om den tredje frågan besvaras jakande, hur ska begreppet normal banktransaktion som används i artikel 1.1 i [direktiv 94/19] förstås och tolkas:
   a) Vilka banktransaktioner ska anses vara normala eller vilka kriterier ska tillämpas vid avgörandet av huruvida en viss banktransaktion är normal?
   b) Ska begreppet normal banktransaktion bedömas med beaktande av de utförda banktransaktionernas syfte eller av parterna mellan vilka sådana banktransaktioner äger rum?
   c) Ska beskrivningen i insättningsdirektivet av en insättning som ett tillgodohavande som är ett led i normala banktransaktioner tolkas så, att den avser endast fall där samtliga transaktioner som medför ett sådant tillgodohavande anses vara normala?

5. För det fall medel inte omfattas av definitionen av en insättning enligt [direktiv 94/19], men medlemsstaten har valt att införliva [direktiv 94/19] och [direktiv 97/9] i nationell lagstiftning på ett sådant sätt att medel som insättaren har anspråk på som grundas på ett kreditinstituts skyldighet att tillhandahålla investeringstjänster också anses som en insättning, kan skyddet för insättningar tillämpas endast efter det att det avgjorts att kreditinstitutet i ett särskilt fall agerade som ett värdepappersföretag och medel överlämnades till det för att bedriva investeringsverksamhet i den mening som avses i [direktiv 97/9] och [MiFID-direktivet]?”

Mål C-109/16

32 Genom beslut av den 16 juni respektive den 14 juli 2011, godkände värdepapperskommissionen ett prospekt avseende nya obligationer som Snoras hade för avsikt att emittera och erbjuda allmänheten. På grundval av prospektet kunde kreditinstitutet göra flera obligationsemissioner på medellång sikt, under förutsättning att det före varje emission offentliggjorde de slutgiltiga villkoren för emissionen.

33 I prospektet nämndes att dessa nya obligationer skulle distribueras av Snoras själv och att berörda intressenter kunde teckna dem direkt i dess filialer, agenturer och andra tjänsteleverantörer som kreditinstitutet erbjuder. Emissionspriset skulle regleras kontant på dagen för ingåendet av teckningsavtalet för emissionen. För detta ändamål var köparen tvungen att ha motsvarande medel på ett konto som öppnats hos Snoras och att godkänna Snoras debitering. Den i de slutgiltiga emissionsvillkoren angivna dagen anses vara emissionsdatum för de ifrågavarande obligationerna. När emissionen väl har genomförts, skulle obligationerna registreras på värdepapperskonton som öppnats hos Snoras i obligationsinnehavarnas namn.

34 Den 2 november 2011 offentliggjorde Snoras de slutgiltiga villkoren avseende en elfte obligationsemission på medellång sikt.

35 Den 10 november 2011 ingick Alvydas Raišelis och Snoras dels ett avtal för tillhandahållande av investeringstjänster dels ett avtal om teckning av 40 obligationer i den elfte emissionen. Samma dag satte han in ett belopp motsvarande emissionspriset för de nya obligationerna på sitt personliga bankkonto i Snoras. Dagen efter ingick Alvydas Raišelis med detta kreditinstitut ett nytt avtal om teckning av obligationer, vilket var identiskt med det första, med den enda skillnaden att det datum som angetts för undertecknande och betalning för dessa obligationer hade flyttats fram till den 11 november 2011. Samma dag debiterade Snoras Alvydas Raišelis konto med ett belopp motsvarande emissionspriset, vilket krediterades ett konto som öppnats i kreditinstitutets namn för betalning av nämnda obligationer.

36 Snoras blev emellertid försatt i konkurs innan obligationsemissionen i fråga hade genomförts.

37 Alvydas Raišelis väckte då talan vid Vilniaus miesto 2-asis apylinkės teismas (andra distriktsdomstolen i Vilnius, Litauen) mot IID, vilket är ett offentligt företag som i Litauen är ansvarigt för systemen för insättningsgaranti och ersättning till investerare. Alvydas Raišelis gjorde härvid gällande att han hade rätt till ersättning enligt lagen om insättningsgaranti och ersättning till investerare.

38 Genom dom av den 7 september 2012 ogillade nämnda domstol Alvydas Raišelis talan. Den slog bland annat fast att Alvydas Raišelis skulle ha haft rätt till sådan ersättning endast om Snoras hade använt de omtvistade medlen utan hans samtycke, vilket inte hade varit fallet. Dessutom fann denna domstol att sådana obligationer som Snoras avsett att emittera inte gav rätt till nämnda ersättning.

39 Efter överklagande upphävde Vilniaus apygardos teismas (Vilnius regionala domstol, Litauen) i dom av den 17 oktober 2013 det avgörande som meddelats i första instans och slog fast att Alvydas Raišelis hade rätt till den begärda ersättningen. Enligt domstolen i andra instans skulle Alvydas Raišelis betraktas som en ”investerare”, i den mening som avses i lagen om insättningsgaranti och ersättning till investerare, och de medel som fanns på det konto som öppnats i Snoras namn skulle anses utgöra ”insättningar” som omfattas av garantin enligt denna lag. IID överklagade denna dom till Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Högsta domstolen, Litauen).

40 Den hänskjutande domstolen anser att utgången i målet om överklagande är beroende av vilket av direktiven 94/19 och 97/9 som kan anses omfatta de medel Alvydas Raišelis överlämnat till Snoras i samband med den aktuella teckningen av obligationer.

41 För det fall att domstolen finner att dessa medel i princip omfattas av direktiv 97/9, hyser den hänskjutande domstolen dessutom tvivel om det har skett en korrekt översättning till litauiska av artikel 2.2 i det direktivet och ett korrekt införlivande av denna bestämmelse i lagen om insättningsgaranti och ersättning till investerare.

42 För det fall domstolen finner att sådana medel som Alvydas Raišelis överlämnat till Snoras för teckning av de aktuella obligationerna i princip omfattas av direktiv 94/19, önskar den hänskjutande domstolen få klarhet i om dessa medel uppfyller de nödvändiga villkoren för att klassificeras som ”insättningar”, i den mening som avses i artikel 1.1 i detta direktiv.

43 Mot denna bakgrund beslutade Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Högsta domstolen, Litauen) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till EU-domstolen:

”1) Kan artikel 1.1 i direktiv 94/19 och artikel 1.4 i direktiv 97/9 tillämpas direkt för att avgöra vilket garantisystem som är tillämpligt när ett kreditinstitut agerar som ett värdepappersföretag till vilket medel har överlämnats för förvärv av skuldebrev som har emitterats av samma kreditinstitut men emissionen inte får giltig verkan och skuldebreven inte överlåts till personen som erlagt betalning för dem, trots att betalningen – som inte är återbetalningsbar – har debiterats personens konto och överförts till ett konto som öppnats i kreditinstitutets namn, och den nationella lagstiftarens avsikt huruvida ett sådant fall ska omfattas av tillämpningsområdet för ett särskilt garantisystem

inte är klar? Är det avsedda syftet med betalningen det avgörande kriteriet för att dessa bestämmelser ska vara tillämpliga? Är dessa bestämmelser tillräckligt klara, precisa och ovillkorliga samt skapar rättigheter för enskilda i sådan mån att enskilda kan åberopa bestämmelserna vid nationell domstol till stöd för en sådan talan om ersättning som förs mot det statliga organ som ansvarar för utbetalning av garantiersättning?

2) Ska artikel 2.2 i direktiv 97/9, där de krav som omfattas av systemet för ersättning till investerare definieras, tolkas så, att den även omfattar en investerares krav på återbetalning av medel som en investerare har gentemot ett värdepappersföretag men där dessa tillgångar inte innehas i investerarens namn?

3) För det fall den andra frågan besvaras jakande, är artikel 2.2 i direktiv 97/9, där de krav som omfattas av systemet för ersättning till investerare definieras, tillräckligt klar, precis och ovillkorlig samt skapar rättigheter för enskilda i sådan mån att enskilda kan åberopa denna bestämmelse vid nationell domstol till stöd för en talan om ersättning som förs mot det statliga organ som ansvarar för utbetalning av sådan garantiersättning?

4) Ska artikel 1.1 i direktiv 94/19 tolkas så, att definitionen av insättning som anges i direktivet även omfattar medel som överförts från ett personkonto, med kontoinnehavarens samtycke, till ett konto som öppnats i kreditinstitutets namn hos samma kreditinstitut och avser betalning för skuldebrev som ska emitteras av kreditinstitutet i fråga?

5) Ska artikel 7.1 i direktiv 94/19, jämförd med artikel 8.3 i samma direktiv, tolkas så, att täckning för insättningar upp till det belopp som anges i artikel 7.1 ska garanteras var och en vars återbetalningskrav har fastställts innan ett sådant konstaterande eller avgörande som avses i artiklarna 1.3 i och ii i [nämnda direktiv] har gjorts?”

Förfarandet vid domstolen

44 Genom beslut av domstolens ordförande av den 15 februari 2016, Anisimovienė m.fl. (C-688/15, ej publicerat, EU:C:2016:92) och den 13 april 2016, Indėlių ir investicijų draudimas (C-109/16, ej publicerat, EU:C:2016:267) avslogs den hänskjutande domstolens ansökan om att begäran om förhandsavgörande i de aktuella målen skulle handläggas skyndsamt i enlighet med artikel 105 i domstolens rättegångsregler.

45 Genom beslut av den 20 januari och den 29 februari 2016 förordnade domstolens ordförande att målen C-688/15 och C-109/16 skulle handläggas med förtur i enlighet med artikel 53.3 nämnda rättegångsregler.

46 Den 29 februari 2016 beslutade domstolens ordförande att förena de två målen, på grund av sambandet mellan dem, vad gäller det muntliga förfarandet och domen.

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första, den andra, den tredje och den fjärde frågan i mål C-688/15 och den andra, den fjärde och den femte frågan i mål C-109/16

47 Den hänskjutande domstolen har ställt den första, den andra, den tredje och den fjärde frågan i mål C-688/15 och den andra, den fjärde och den femte frågan i mål C-109/16, vilka ska prövas först och tillsammans, för att få klarhet i huruvida bestämmelserna i direktiv 97/9 och direktiv 94/19 ska tolkas så, att fordringar som hänför sig till medel som debiterats konton som enskilda innehar hos ett kreditinstitut och som krediterats konton som öppnats i kreditinstitutets namn för att genomföra en

teckning av nya överlåtbara värdepapper som kreditinstitutet avsåg att emittera, i en situation där värdepapperna i slutändan inte emitterades på grund av kreditinstitutets konkurs, omfattas av såväl system för ersättning till investerare enligt direktiv 97/9 som system för insättningsgaranti enligt direktiv 94/19.

48 För att besvara tolkningsfrågorna är det nödvändigt att först tolka bestämmelserna i direktiv 97/9, och därefter bestämmelserna i direktiv 94/19.

Direktiv 97/9 om system för ersättning till investerare

49 Såsom framgår av skälen 4 och 8 i direktiv 97/9, är system för ersättning till investerare enligt detta direktiv avsedda att täcka de medel och instrument som innehas av ett värdepappersföretag i samband med kundernas investeringsverksamhet, för det fall ett sådant företag inte skulle kunna uppfylla sina skyldigheter gentemot dem och inte kan återställa medlen eller instrumenten. Direktiv 97/9 syftar till att införa system för att skydda investerare och säkerställa allmänhetens förtroende för det finansiella systemet.

50 I detta sammanhang föreskrivs i artikel 2.2 andra stycket första strecksatsen i direktiv 97/9 att ett skydd ska tillhandahållas genom systemen för ersättning till investerare för krav som uppkommer på grund av ett värdepappersföretags oförmåga att betala tillbaka pengar som tillkommer eller tillhör investerare och som innehas för deras räkning i samband med investeringsverksamhet, enligt de rättsliga och avtalsmässiga villkor som är tillämpliga.

51 För att bedöma om sådana fordringar som i det nationella målet omfattas av de ovan angivna fallen, är det nödvändigt att först ta ställning till uttrycken ”värdepappersföretag” och ”investeringsverksamhet” som avses i artikel 2.2 andra stycket första strecksatsen i direktiv 97/9, och, därefter, till ett eventuellt villkor om att de berörda medlen ska sättas in på ett konto som öppnats i den berörda investerarens namn.

– Begreppen ”värdepappersföretag” och ”investeringsverksamhet” i den mening som avses i direktiv 97/9

52 Enligt artikel 2.2 andra stycket första strecksatsen i direktiv 97/9 ska fordringar som omfattas av systemet för ersättning till investerare avse medel som ska betalas tillbaka en ”investerare” eller som tillhör denne och som innehas för dennes räkning av ett ”värdepappersföretag” i samband med ”investeringsverksamhet”.

53 I artikel 1.4 i direktiv 97/9 definieras såvitt avser detta direktiv en ”investerare” som varje person som har anförtrott ett ”värdepappersföretag” pengar eller instrument i samband med en ”investeringsverksamhet”, varvid det beträffande dessa två begrepp i punkterna 1 och 2 i samma artikel hänvisas till definitionen i direktiv 93/22 respektive till ”investeringstjänster” enligt definitionen i detta direktiv och som räknas upp i bilagan till direktivet.

54 Direktiv 93/22, som innehöll de bestämmelser som gällde för värdepappersföretag inom unionen, har dock från och med den 1 november 2007 ersatts av MiFID-direktivet. I enlighet med artikel 69 i det direktivet ska alla hänvisningar till termer som definieras i direktiv 93/22, från och med den dagen, anses utgöra hänvisningar till motsvarande begrepp som definieras i MiFID-direktivet. I förevarande mål är det därför nödvändigt att vid tolkningen av direktiv 97/9 även grunda sig på definitionerna av ”värdepappersföretag” och ”investeringstjänster och investeringsverksamhet” i artikel 4.1 led 1 och 2 i MiFID-direktivet.

55 I detta sammanhang följer det av artikel 4.1 led 1 i det direktivet att ett ”värdepappersföretag” är en juridisk person vars regelmässiga verksamhet eller rörelse består i att yrkesmässigt ”tillhandahålla en eller flera investeringstjänster till tredje part och/eller att utföra en eller flera

investeringsverksamheter”. På motsvarande sätt föreskrivs i artikel 1.2 i det direktivet att vissa bestämmelser bör tillämpas på auktoriserade kreditinstitut ”när de tillhandahåller ett eller flera slag av investeringstjänster och/eller utför investeringsverksamhet”.

56 Mot bakgrund av det nyss anförda finner domstolen att det för att det ska kunna fastställas huruvida de fordringar som Agnieška Anisimovienė m.fl. och Alvydas Raišelis har mot Snoras kan omfattas av de system för ersättning till investerare som föreskrivs i direktiv 97/9 är nödvändigt att fastställa huruvida de medel som dessa anspråk avser överlämnades till detta kreditinstitut i samband med ett eller flera slag av investeringstjänster eller investeringsverksamhet i den mening som avses i MiFID-direktivet, som tillhandahölls eller utfördes av nämnda kreditinstitut.

57 I detta avseende följer det av artikel 4.1 led 2 i MiFID-direktivet att ”investeringstjänster och investeringsverksamhet” ska förstås som någon av de tjänster och de verksamheter som räknas upp i avsnitt A i bilaga I till detta direktiv och som avser de instrument som anges i avsnitt C i denna bilaga.

58 Det är utrett att sådana aktier och obligationer som Snoras hade för avsikt att emittera utgör sådana finansiella instrument som avses i nämnda avsnitt C. I punkt 1 i avsnitt C återfinns kategorin ”överlåtbara värdepapper”, det vill säga, enligt artikel 4.1 led 18 i MiFID-direktivet, värdepapper som kan bli föremål för handel på kapitalmarknaden, inbegripet aktier och obligationer.

59 När det gäller villkoret i avsnitt A i bilaga I till MiFID-direktivet, har den litauiska regeringen gjort gällande att ett kreditinstitut inte anses tillhandahålla några av de tjänster och inte anses utöva någon av de verksamheter som anges i detta avsnitt när det tillhandahåller allmänheten, inklusive kunder, finansiella instrument som det själv emitterar. Genom att erbjuda allmänheten dessa instrument, agerar det nämligen inte som en finansiell intermediär, utan som vilket bolag som helst som emitterar värdepapper.

60 Det är visserligen riktigt som denna regering har hävdat, att ett erbjudande till allmänheten av finansiella instrument som görs av ett kreditinstitut, där kreditinstitutet är emittent, inte i sig utgör ”en investeringstjänst eller investeringsverksamhet” i den mening som avses i MiFID-direktivet, eftersom det inte är förtecknat i avsnitt A i bilaga I till det direktivet.

61 Det förhållandet att ett kreditinstitut med sina kunder ingår avtal om teckning av finansiella instrument där kreditinstitutet är emittent, innebär däremot ett tillhandahållande av investeringstjänster. Såsom Alvydas Raišelis och Europeiska kommissionen har gjort gällande innebär det förhållandet att ett kreditinstitut ingår sådana avtal om teckning av värdepapper med sina kunder, att det bland annat är fråga om ”utförande av order på kunders uppdrag” enligt avsnitt A punkt 2 i bilaga I till MiFID-direktivet.

62 Begreppet utförande av order ”på kunders uppdrag” får anses vara synonymt med utförande av order ”för kunders räkning”, som definieras i artikel 4.1 led 5 i detta direktiv. Det är uppenbart att dessa båda begrepp i MiFID-direktivet hänför sig till en och samma tjänst och i de flesta språkversioner av direktivet används samma formulering i bilagan som i artikel 4 i nämnda direktiv.

63 Enligt denna definition innebär ”utförande av order för kunders räkning” att köpa eller sälja ett eller flera finansiella instrument för kunders räkning.

64 Det är utrett att ett avtal om teckning av finansiella instrument utgör ett sådant avtal. Vad gäller den omständigheten att det i samband med ”utförande av order” ingås avtal ”för kunders räkning”, framhåller domstolen att dessa uttryck visserligen, i teorin, kan förstås så att ett kreditinstitut inte kan anses tillhandahålla tjänsten gentemot en kund när institutets roll vid ingåendet av nämnda avtal inte enbart är att vara mellanhand, utan då det också är part i samma avtal, i egenskap av emittent av de finansiella instrument som kunden vill förvärva.

65 Dessa uttryck måste dock ses i sitt sammanhang. Framför allt bör tjänsten utförande av order för ”kunders räkning” ställas mot verksamhet i form av handel ”för egen räkning” i den mening som avses i avsnitt A punkt 3 i bilaga I till MiFID-direktivet. Enligt artikel 4.1 led 6 i nämnda direktiv avser sistnämnda begrepp handel i finansiella instrument med utnyttjande av eget kapital för ingående av transaktioner.

66 Härav följer att MiFID-direktivet bygger på en åtskillnad mellan å ena sidan avtal om att köpa och sälja finansiella instrument som ingås av kreditinstitut och värdepappersföretag för egen vinning, varvid de tar eget kapital i anspråk, och å andra sidan sådana avtal som ingås av dessa kreditinstitut och värdepappersföretag till förmån för sina kunder genom att kundernas kapital tas i anspråk. I detta perspektiv måste en sådan överenskommelse anses ha ingåtts av ett kreditinstitut ”för kunders räkning” i den mening som avses i direktivets artikel 4.1 led 5 och avsnitt A punkt 2 i bilaga I till detta direktiv, när det sker för kundens räkning och denne tar sitt kapital i anspråk, och så även om kreditinstitutet också är part i avtalet i egenskap av emittent av de berörda instrumenten.

67 Denna tolkning stöds av de syften som eftersträvas med MiFID-direktivet. I detta avseende ska det erinras om att direktivets syfte, såsom framgår av skälen 2, 5 och 44, är att sörja för en hög nivå på skyddet av investerarna, upprätthålla det finansiella systemets integritet och samlade effektivitet samt säkerställa insyn i finansiella transaktioner.

68 Mot bakgrund av dessa syften är frågan huruvida de finansiella instrument som ett kreditinstitut erbjuder till allmänheten är emitterade av tredjeman eller av kreditinstitutet självt inte relevant.

69 Av det ovan anförda följer att det förhållandet att ett kreditinstitut tecknar avtal med sina kunder om nya värdepapper som detta kreditinstitut har för avsikt att emittera utgör en investeringstjänst i den mening som avses i artikel 4.1 led 2 i MiFID-direktivet. Som en följd härav kan fordringar som grundar sig på medel som dessa kunder överlämnat till nämnda kreditinstitut i samband med dessa avtal omfattas av system för ersättning till investerare i enlighet med artikel 2.2 andra stycket första strecksatsen i direktiv 97/9.

70 Denna slutsats påverkas inte i förevarande fall av det argument som har framförts av den litauiska regeringen och IID att sådana fordringar som åberopas av Agnieška Anisimovienė m.fl. och Alvydas Raišelisinte inte ersätts på grundval av direktiv 97/9 på grund av att sådana fordringar uppstått genom att en investeringsrisk tagits, nämligen risken för att emittenten av de finansiella instrumenten som de berörda privatpersonerna ville köpa försätts i konkurs, och mot vilken detta direktiv inte tillhandahåller något skydd.

71 I detta avseende är det riktigt, såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 134 i sitt förslag till avgörande, att direktiv 97/9 inte har till syfte att skydda investerare mot risker som är förbundna med alla investeringar. I synnerhet syftar inte detta direktiv till att skydda investerare mot att emittenterna av finansiella instrument som de äger försätts i konkurs. Mot denna bakgrund omfattas inte risken för emittentens konkurs av detta direktiv enbart på den grunden att nämnda emittent för en viss investeringsverksamhet visar sig vara ett kreditinstitut eller ett värdepappersföretag.

72 Det bör dock noteras att Agnieška Anisimovienė m.fl. och Alvydas Raišelis i förevarande fall aldrig förvärvade äganderätten till de finansiella instrument för vilka de hade överlämnat de omtvistade medlen till Snoras såsom vederlag för dessa. Dessa instrument emitterades nämligen inte före detta kreditinstitut försattes i konkurs.

73 Under sådana omständigheter är det inte fråga om det förlorade värdet på finansiella instrument som innehas av en investerare eller det förhållandet att en emittent av sådana instrument är oförmögen att återbetala investerare penningmedel med anledning av dessa instrument. Däremot är det fråga om ett kreditinstitut, vilket agerar som ett värdepappersföretag, som är oförmöget att leverera sådana

instrument till kunder som önskar förvärva äganderätten till dessa, och således att fullgöra sina åtaganden gentemot kunderna. Denna situation utgör ett förverkligande av den risk som täcks av direktiv 97/9.

74 Denna tolkning är förenlig med de syften som eftersträvas med direktiv 97/9, i synnerhet syftet att skydda investerarna mot risken för bedrägerier, försumlighet i verksamheten eller administrativa oegentligheter som gör att värdepappersföretag inte kan återlämna medel och värdepapper till kunderna som tillhör dem. Mot bakgrund av dessa syften, och i likhet med vad kommissionen har hävdat, är det viktigt att medel som överlämnats till sådana värdepappersföretag eller kreditinstitut av en investerare som önskar förvärva finansiella instrument – före utfärdandet av sådana instrument – är skyddade, oavsett om dessa instrument emitteras av tredjeman eller av detta kreditinstitut.

– Avsaknaden av ett villkor om att de berörda medlen ska ha satts in på ett konto som öppnats i investerarens namn

75 I den franska versionen av direktiv 97/9 föreskrivs i artikel 2.2 andra stycket första strecksatsen, såsom har angetts i punkt 50 i denna dom, att ett skydd ska tillhandahållas genom systemen för ersättning till investerare för krav som uppkommer på grund av ett värdepappersföretags oförmåga att betala tillbaka ”medel som tillkommer eller tillhör investerare och som innehas för deras räkning” i samband med investeringsverksamhet, enligt de rättsliga och avtalsmässiga villkor som är tillämpliga.

76 Ordalydelsen i denna bestämmelse är dock betydligt mer restriktiv i den litauiska språkversionen av direktiv 97/9. I den versionen föreskrivs i bestämmelsen att sådana fordringar omfattas som uppkommit på grund av ett värdepappersföretags oförmåga att till investerarna återbetala ”medel som tillhör dem och som innehas i deras namn” i samband med investeringsverksamhet, i enlighet med nämnda villkor (”[*k*]*ompensacija turi būti mokama pagal tuos reikalavimus, kurie kilo dėl investicinės įmonės nepajėgumo grąžinti pinigus, priklausančius investuotojams ir laikomus jų vardu ryšium su investicine veikla*”).

77 Denna lydelse skulle kunna ge intryck av att endast de fordringar som hänför sig till medel som innehas av ett värdepappersföretag, eller ett kreditinstitut i denna egenskap, på konton som öppnats i investerarnas namn ska omfattas av system för ersättning till investerare i direktiv 97/9.

78 Av fast rättspraxis följer att i händelse av bristande överensstämmelse mellan språkversionerna av en unionsrättslig text, ska den berörda bestämmelsen tolkas med hänsyn till systematiken i och ändamålet med de föreskrifter i vilka den ingår (dom av den 30 maj 2013, Genil 48 och Comercial Hostelera de Grandes Vinos, C-604/11, EU:C:2013:344, punkt 38, och dom av den 17 maj 2017, ERGO Poisťovňa, C-48/16, EU:C:2017:377, punkt 37 och där angiven rättspraxis).

79 Domstolen erinrar härvid om att direktiv 97/9 bland annat syftar till att skydda investerarna mot en situation i vilken ett värdepappersföretag inte kan fullgöra sina skyldigheter gentemot dem. Med hänsyn till detta syfte ges begreppet ”investerare” i artikel 1 led 4 i det direktivet en vid definition, varvid avses varje person som har anförtrott ett värdepappersföretag pengar eller instrument i samband med en investeringstjänst. Vidare hänvisar skäl 8 i samma direktiv generellt till ”de medel eller instrument som ett värdepappersföretag förfogar över med avseende på en investerares investeringstransaktioner”.

80 Mot bakgrund av dessa faktorer, kan system för ersättning till investerare enligt direktiv 97/9 inte begränsas till att omfatta fordringar avseende tillgångar som innehas av ett värdepappersföretag, eller kreditinstitut i denna egenskap, på bankkonton som öppnats för investerares räkning.

81 Det förhållandet att sådana fordringar som de som Agnieška Anisimovienė m.fl. och Alvydas Raišelis gör gällande inte avser medel som satts in på bankkonton som öppnats i deras namn, utan på konton som tillhör det aktuella kreditinstitutet, innebär inte att de undantas från system för ersättning till investerare, i den mån övriga villkor i artikel 2.2 andra stycket första strecksatsen i direktiv 97/9 är uppfyllda.

82 Mot bakgrund av vad som anförts ovan kan det konstateras att sådana fordringar såsom dem som är aktuella i det nationella målet omfattas av system för ersättning till investerare enligt direktiv 97/9.

Direktiv 94/19 om system för insättningsgaranti

83 I enlighet med andra skälet i direktiv 94/19 syftar systemen för insättningsgaranti enligt det direktivet till att skydda den enskilde mot att insättningar hos ett kreditinstitut blir indisponibla. Genom att inrätta sådana system syftar direktiv 94/19, såsom anges i dess första och fjärde övervägande, både till att skydda insättarna och till att säkra stabiliteten i banksystemet genom att undvika företeelser av mycket stora uttag av insättningar, inte bara från kreditinstitut i svårigheter utan även från kreditinstitut med god ekonomisk ställning på grund av att allmänheten förlorat förtroende för banksystemets soliditet.

84 I artikel 1.1 första stycket i direktiv 94/19 föreskrivs att i detta direktiv avses med ”insättning”, ett tillgodohavande i form av inlåning eller som ett tillfälligt led i normala banktransaktioner och som ett kreditinstitut måste betala tillbaka enligt de lagliga och avtalsmässiga villkor som är tillämpliga, och alla fordringar i form av värdepapper som har ställts ut av kreditinstitut.

85 I förevarande fall erinrar domstolen för det första om att de medel som Agnieška Anisimovienė m.fl. och Alvydas Raišelis grundar sitt krav på inte längre var tillgängliga på de konton som dessa personer var innehavare av hos Snoras den dag då insättningar hos detta kreditinstitut blev indisponibla. För det andra hade de överlåtbara värdepapper som tecknats och som detta kreditinstitut skulle emittera slutligen inte emitterats före kreditinstitutets konkurs. När det gäller dessa överlåtbara värdepapper, konstaterar domstolen att de obligationer som är aktuella i mål C-109/16 omfattas av kategorin ”värdepapper”, enligt artikel 1.1 i direktiv 94/19, medan de aktier som är i fråga i mål C-688/15 däremot utgör aktierelaterade värdepapper vilka inte garanteras enligt direktivet (se dom av den 21 december 2016, Vervloet m.fl., C-76/15, EU:C:2016:975, punkterna 66 och 67).

86 Under dessa omständigheter är det nödvändigt att fastställa huruvida sådana fordringar som dessa privatpersoner gör gällande gentemot Snoras kan knytas till det andra fallet av ”inlåning” i artikel 1.1 i direktiv 94/19, nämligen ”ett tillgodohavande som ett tillfälligt led i normala banktransaktioner och som ett kreditinstitut måste betala tillbaka enligt de lagliga och avtalsmässiga villkor som är tillämpliga”.

87 Det framgår av ordalydelsen i denna bestämmelse, mot bakgrund av de syften som eftersträvas med direktiv 94/19, vilka det redogjorts för i punkt 83 i förevarande dom, att fordringar mot ett kreditinstitut avseende medel från insättare som deltar i en eller flera ”normala banktransaktioner” och som utgör ett tillfälligt led i dessa transaktioner, omfattas av det ovannämnda fallet.

88 När det gäller frågan huruvida de fordringar som Agnieška Anisimovienė m.fl. och Alvydas Raišelis gör gällande mot Snoras avser medel som ingår i ”normala banktransaktioner”, ska det påpekas att direktiv 94/19 inte innehåller någon definition av vad som menas med dessa begrepp och det innehåller inte heller någon hänvisning till nationell rätt såvitt avser deras innebörd.

89 Enligt domstolens fasta praxis ska betydelsen och räckvidden av uttryck som inte definierats i unionsrätten fastställas utifrån deras normala betydelse i vanligt språkbruk, med beaktande av det sammanhang i vilket de används och de mål som eftersträvas med de föreskrifter som de ingår i (dom av den 20 december 2017, Erzeugerorganisation Tiefkühlgemüse, C-516/16, EU:C:2017:1011, punkt 50 och där angiven rättspraxis).

90 Enligt gängse språkbruk avser ”normala banktransaktioner” sådana transaktioner som vanligen tillhandahålls av kreditinstitut inom ramen för deras verksamhet.

91 Domstolen påpekar härvid att enligt den definition som i identiska ordalag återfinns i artikel 1.4 i direktiv 94/19 och artikel 4.1 a i direktiv 2006/48 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut, består den verksamhet som är karakteristisk för sådana kreditinstitut i att från allmänheten ta emot insättningar eller andra återbetalbara medel och att bevilja krediter för egen räkning.

92 Det är emellertid utrett att dessa kreditinstitut i samband med denna verksamhet vanligtvis utför ett brett spektrum av transaktioner, vilka unionslagstiftaren har angett i förteckningen i bilaga I till detta direktiv. Mot bakgrund av att såväl direktiv 94/19 som direktiv 2006/48 är tillämpliga på kreditinstitut och att de eftersträvar gemensamma syften, särskilt skyddet av besparingar och insättare, är förteckningen över de verksamheter som anges i denna bilaga relevant vid tolkningen av begreppet ”normala banktransaktioner” i den mening som avses i artikel 1.1 i direktiv 94/19.

93 I punkt 7 i bilaga I till direktiv 2006/48 återfinns handel för kreditinstitutets egen räkning eller för kunders räkning, särskilt värdepapper, samt i punkt 8 i denna bilaga, medverkan i värdepappersemissioner och tillhandahållande av tjänster i samband med sådana emissioner. Dessutom nämns även i denna bilaga, vilket är i linje med den förklaring som lämnats i punkt 55 i förevarande dom, ”investeringstjänster och investeringsverksamhet” enligt definitionen i MiFID-direktivet.

94 Det framgår av dessa uppgifter att teckning av nya överlåtbara värdepapper för sina kunders räkning ingår bland sådana transaktioner som vanligtvis genomförs av kreditinstitut inom ramen för deras verksamhet. Följaktligen, och mot bakgrund av de mål som eftersträvas med direktiv 94/19, såsom dessa beskrivs i punkt 83 i denna dom, bör en sådan transaktion betraktas som en ”normal banktransaktion”, i den mening som avses i artikel 1.1 i direktiv 94/19, om den utförs av kreditinstitutet, såsom i de nationella målen, med användande av insättarnas medel. I analogi med de skäl som anges i punkterna 61–66 i förevarande dom, finner domstolen i övrigt att den omständigheten att kreditinstitutet är emittent av nya överlåtbara värdepapper inte påverkar denna bedömning.

95 Vad gäller frågan huruvida de transaktioner varigenom de aktuella nya överlåtbara värdepappren tecknades utgjorde ett ”tillfälligt led” i den mening som avses i artikel 1.1 i direktiv 94/19, konstaterar domstolen att om insättares medel i ett kreditinstitut tas ut från deras bankkonton och sätts in på konton som öppnats i kreditinstitutets namn, före emissionen av sådana värdepapper, och där de bokförs i avvaktan på att utgöra vederlag för förvärvet av dessa värdepapper när de väl emitteras, utgör dessa medel faktiskt ett ”tillfälligt led” i normala banktransaktioner.

96 Mot bakgrund av ovanstående överväganden, omfattas sådana fordringar som dem som är i fråga i de nationella målen av system för insättningsgaranti enligt direktiv 94/19, eftersom de hänför sig till ett ”tillgodohavande som ett tillfälligt led i normala banktransaktioner” i den mening som avses i artikel 1.1 i direktivet.

97 Denna tolkning påverkas inte i mål C-688/15 av att det bankkonto på vilket de medel sattes in som åberopas av Agnieška Anisimovienė m.fl., inte öppnades i Snoras, utan i ett annat kreditinstitut. För det fall det föreligger ett ”tillgodohavande som ett tillfälligt led i normala banktransaktioner” i enlighet med artikel 1.1 i direktiv 94/19, är det nämligen inte avgörande var det konto finns, på vilket kreditinstitutet satte in medlen i samband med normala banktransaktioner.

98 Denna tolkning påverkas inte heller i mål C-109/16 av att Republiken Litauen har utnyttjat den möjlighet som föreskrivs i artikel 7.2 i direktiv 94/19, jämförd med punkt 12 i bilaga I till det direktivet, att göra undantag från insättningsgarantin beträffande räntebärande värdepapper som emitterats av kreditinstitut. Det undantaget är nämligen inte relevant i detta fall, eftersom de aktuella obligationerna inte hade emitterats och förvärvats av Alvydas Raišelis innan Snoras försattes i konkurs.

Slutsats

99 Mot bakgrund av vad som anförts ovan ska den första, den andra, den tredje och den fjärde frågan i mål C-688/15 och den andra, den fjärde och den femte frågan i mål C-109/16 besvaras på följande sätt. Bestämmelserna i direktiv 97/9 respektive direktiv 94/19 ska tolkas så, att fordringar som hänför sig till medel som debiterats konton som enskilda innehar hos ett kreditinstitut och som krediterats konton som öppnats i kreditinstitutets namn för att genomföra en teckning av nya överlåtbara värdepapper som kreditinstitutet hade för avsikt att emittera, i en situation där värdepapperna i slutändan inte emitterades på grund av kreditinstitutets konkurs, omfattas av såväl system för ersättning till investerare enligt direktiv 97/9 som system för insättningsgaranti enligt direktiv 94/19.

Den första delen av den första frågan i mål C-109/16

100 Den hänskjutande domstolen har ställt den första delen av den första frågan i mål C-109/16, vilken det är lämpligt att pröva härnäst, för att få klarhet i huruvida artikel 2.3 i direktiv 97/9 ska tolkas på så sätt att i en situation där fordringar omfattas av såväl system för insättningsgaranti enligt direktiv 94/19 som system för ersättning till investerare enligt direktiv 97/9, och där den nationella lagstiftaren inte har hänfört sådana fordringar till ett system enligt något av dessa direktiv, får eller ska den domstol vid vilken talan väckts på grundval av denna bestämmelse själv avgöra i vilket system innehavarna av dessa fordringar kan göra dessa gällande.

101 I detta avseende följer det av artikel 2.3 i direktiv 97/9 att för det fall fordran, i en viss medlemsstat, omfattas av såväl system för ersättning till investerare i detta direktiv som system för insättningsgaranti i direktiv 94/19, ankommer det på den medlemsstaten att hänföra fordran till ett system enligt något av dessa direktiv ”efter vad [den] finner lämpligt”. I denna bestämmelse preciseras också att ingen fordran ska kunna berättiga till ersättning mer än en gång enligt dessa direktiv.

102 När det gäller kategorier av fordringar som kumulativt uppfyller de villkor som föreskrivs i direktiven 94/19 och 97/9 innehåller bestämmelsen inte några objektiva kriterier för att hänföra dessa fordringar till ett system enligt det ena eller det andra direktivet, utan överlåter till var och en av medlemsstaterna att besluta om detta.

103 Härav följer att även om en domstol finner att de fordringar för vilka ersättning begärs uppfyller villkoren i såväl direktiv 94/19 som direktiv 97/9, och att den nationella lagstiftningen inte innehåller någon regel om hur sådana fordringar ska hänföras till det ena eller det andra direktivet, kan denna domstol inte grunda sig på artikel 2.3 i direktiv 97/9 för att själv avgöra enligt vilket system innehavarna av dessa fordringar ska ersättas.

104 I en sådan situation som den som nämns i föregående punkt gäller att eftersom innehavarna av dessa fordringar å ena sidan har stöd i lag för att åberopa det skydd som tillförsäkras dem såväl enligt direktiv 94/19 som enligt direktiv 97/9, men att de å andra sidan enligt artikel 2.3 i sistnämnda direktiv inte kan få dubbel ersättning, ankommer det på nämnda fordringshavare att välja att begära ersättning enligt det ena eller det andra av de system som införts för att genomföra dessa direktiv.

105 Mot bakgrund av ovan anförda överväganden ska den första delen av den första frågan i mål C-109/16 besvaras på följande sätt. Artikel 2.3 i direktiv 97/9 ska tolkas på så sätt att i en situation där fordringar omfattas av såväl system för insättningsgaranti i direktiv 94/19 som system för ersättning till investerare i direktiv 97/9, och där den nationella lagstiftaren inte har hänfört sådana fordringar till ett system enligt något av dessa direktiv, får den domstol vid vilken talan väckts inte på grundval av denna bestämmelse själv avgöra i vilket system innehavarna av dessa fordringar kan göra dessa gällande. I en sådan situation ankommer det i stället på nämnda fordringshavare att välja att begära ersättning enligt det ena eller det andra av de system som införts i nationell lagstiftning för att genomföra dessa direktiv.

Den andra delen av den första frågan samt den tredje frågan i mål C-109/16

106 Den hänskjutande domstolen har ställt den andra delen av den första frågan och den tredje frågan i mål C-109/16, som ska prövas tillsammans, för att få klarhet i huruvida artikel 1.1 i direktiv 94/19 respektive artiklarna 1.4 och 2.2 andra stycket i direktiv 97/9 ska tolkas så, att de kan åberopas av enskilda vid en nationell domstol till stöd för yrkanden om ersättning mot ett offentligt företag som i en medlemsstat är ansvarigt för systemen för insättningsgaranti och för ersättning till investerare.

107 I detta hänseende fastställde domstolen i dom av den 25 juni 2015, Indėlių ir investicijų draudimas och Nemaniūnas (C-671/13, EU:C:2015:418, punkt 58), att bestämmelserna i direktiv 97/9 om fastställande av medel och instrument som omfattas av direktivet, däribland artikel 1.4, och artikel 2.2 andra stycket i det direktivet, är tillräckligt klara, precisa och ovillkorliga för att de ska kunna åberopas direkt av enskilda inför nationella domstolar.

108 Samma tolkning ska göras beträffande artikel 1.1 i direktiv 94/19. I denna bestämmelse definieras de olika ”insättningar” som omfattas av det direktivet med sådan klarhet, precision och villkorslöshet som krävs för att bestämmelsen ska vara direkt tillämplig i ett mål vid en nationell domstol. Detta gäller särskilt med beaktande av domstolens tolkning i förevarande mål.

109 Domstolen erinrar om att ovillkorliga och tillräckligt precisa bestämmelser i ett direktiv kan åberopas inte bara gentemot en medlemsstat och dess administrativa organ, utan även gentemot organ eller enheter som skiljer sig från enskilda och ska jämställas med staten antingen eftersom de är offentligrättsliga juridiska personer som utgör en del av staten i vid bemärkelse, eller eftersom de är underställda en offentlig myndighet eller står under tillsyn av denna eller eftersom de av en sådan myndighet getts ett uppdrag i allmänhetens intresse och i detta syfte försetts med särskilda befogenheter (dom av den 10 oktober 2017, Farrel, C-413/15, EU:C:2017:7455, punkterna 33 och 34).

110 I förevarande fall framgår det av begäran om förhandsavgörande i de båda nationella målen att IID enligt litauisk rätt är ett ”statligt företag”, det vill säga en offentligrättslig juridisk person, vilket innebär att det kan likställas med staten vid en direkt tillämpning av direktiven 94/19 och 97/9.

111 Mot bakgrund av ovanstående överväganden ska den andra delen av den första frågan samt den tredje frågan i mål C-109/16 besvaras på följande sätt. Artikel 1.1 i direktiv 94/19 respektive artiklarna 1.4 och 2.2 andra stycket i direktiv 97/9 ska tolkas så, att de kan åberopas av enskilda vid en nationell domstol till stöd för yrkanden om ersättning från ett offentligt företag som i en medlemsstat är ansvarigt för systemen för insättningsgaranti och för ersättning till investerare.

Den femte frågan i mål C-688/15

112 Den hänskjutande domstolen har ställt den femte frågan i mål C-688/15 för att få klarhet i huruvida direktiv 94/19 ska tolkas så, att det står medlemsstaterna fritt att utvidga insättningsgarantin till att gälla fordringar som i princip varken omfattas av ovannämnda direktiv eller direktiv 97/9.

113 Med hänsyn till svaren på föregående frågor, saknas det anledning att besvara den femte frågan i mål C-688/15.

Rättegångskostnader

114 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (femte avdelningen) följande:

1) **Bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets direktiv 97/9/EG av den 3 mars 1997 om system för ersättning till investerare respektive Europaparlamentets och rådets direktiv 94/19/EG av den 30 maj 1994 om system för garanti av insättningar, i dess lydelse enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/14/EG av den 11 mars 2009, ska tolkas så, att fordringar som hänför sig till medel som debiterats konton som enskilda innehar hos ett kreditinstitut och som krediterats konton som öppnats i kreditinstitutets namn för att genomföra en teckning av nya överlåtbara värdepapper som kreditinstitutet hade för avsikt att emittera, i en situation där värdepapperna i slutändan inte emitterades på grund av kreditinstitutets konkurs, omfattas av såväl system för ersättning till investerare enligt direktiv 97/9 som system för insättningsgaranti enligt direktiv 94/19.**

2) **Artikel 2.3 i direktiv 97/9 ska tolkas på så sätt att i en situation där fordringar omfattas av såväl system för insättningsgaranti i direktiv 94/19 som system för ersättning till investerare i direktiv 97/9, och där den nationella lagstiftaren inte har hänfört sådana fordringar till ett system enligt något av dessa direktiv, får den domstol vid vilken talan väckts inte på grundval av denna bestämmelse själv avgöra enligt vilket system innehavarna av dessa fordringar kan göra dessa gällande. I en sådan situation ankommer det i stället på nämnda fordringshavare att välja att begära ersättning enligt det ena eller det andra av de system som införts i nationell lagstiftning för att genomföra dessa direktiv.**

3) **Artikel 1.1 i direktiv 94/19, i dess lydelse enligt direktiv 2009/14, respektive artiklarna 1.4 och 2.2 andra stycket i direktiv 97/9 ska tolkas så, att de kan åberopas av enskilda vid en nationell domstol till stöd för yrkanden om ersättning från ett offentligt företag som i en medlemsstat är ansvarigt för systemen för insättningsgaranti och för ersättning till investerare.**

Underskrifter